

AVGRÄSNINGSUNDERLAG

FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD HÅLLBARHETSBEDÖMNING INKLUSIVE MKB – ÖVERSIKTSPLAN NORRTÄLJE KOMMUN

AVGRÄSNINGSUNDERLAG

för avgränsningssamråd hållbarhetsbedömning inklusive MKB –
översiktsplan Norrtälje kommun

KUND

Norrtälje kommun

KONSULT

WSP Samhällsbyggnad

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

EMMA TARRODI ORLUNDER (BESTÄLLARE)
emma.tarrodi-orldunder@norrtalje.se

EMMA HELL LÖVGREN (UPPDRAGSANSVARIG)
emma.hell.lovgren@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Norrtälje ÖP strategisk
hållbarhetsanalys

UPPDRAGSNUMMER
10330109

FÖRFATTARE
Sofia Nöu

DATUM
2022-05-18

Granskad av
Emma Hell Lövgren

INNEHÅLL

1	BAKGRUND	4
2	OMRÅDESBESKRIVNING	5
	REGIONAL UTVECKLINGSPLAN RUF5 2050	6
	ÖVERSIKTSPLAN 2040	7
3	PLANFÖRSLAGET	9
4	GENERELLA BEDÖMNINGSGRUNDER	11
	PLAN- OCH BYGGLAGEN	11
	MILJÖKVALITETSNORMER	11
	RIKSDAGENS MILJÖKVALITETSMÅL	12
	FOLKHÄLSOPOLITISKA MÅL	13
	SVERIGES KLIMATPOLITISKA MÅL	13
5	HÅLLBARHETSBEDÖMNING OCH AGENDA 2030	14
	PROCESS OCH TIDIGARE GENOMFÖRT ARBETE	15
6	AVGRÄNSNING	16
	AVGRÄNSNING I TID	16
	AVGRÄNSNING I RUM	16
	AVGRÄNSNING I SAK	16
	6.1.1 Blåstruktur och vatten	17
	6.1.2 Grönstruktur och biologisk mångfald	18
	6.1.3 Bebyggelse, kulturmiljö och landskap	19
	6.1.4 Klimatpåverkan	20
	6.1.5 Riskförhållanden inklusive klimatanpassning	21
	6.1.6 Hälsa och livsmiljö	22
	6.1.7 Hushållning mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	23
7	ALTERNATIV	25
	NOLLALTERNATIVET	25
	RIMLIGA ALTERNATIV	25
8	INNEHÅLL I HKB	26
9	REFERENSER	27
	BILAGA 1	28
	PRELIMINÄR DISPOSITION AV HÅLLBARHETSBEDÖMNING SAMRÅDSHANDLING	28

BILAGA 2	30
RIKSINTRESSEN OCH ANDRA OMRÅDESSKYDD	30
Riksintresse kulturmiljövård	30
Riksintresse för naturvård	31
Riksintresse för friluftslivet	31
Riksintresse för kommunikationer	33
Riksintresse för totalförsvär	34
Riksintresse för yrkesfiske	35
Riksintresse för högexploaterad kust	36
Riksintresse för energiproduktion	36
Natura 2000-områden	37
Naturresevat och tillträdesskydd	38
Nationalpark	39
Naturvårdsavtal	40
Djur- och växtskyddsområden	41
Biotopskyddade naturmiljöer	42
Strandskydd	42
Övrigt skyddat vatten	43

1 BAKGRUND

En översiktsplan beskriver en kommuns avsikter i fråga om mark- och vattenanvändning, bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen i övrigt. Enligt 3 kap 1 § i plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan. Norrtälje kommuns gällande översiktsplan (ÖP 2040) antogs av kommunfullmäktige år 2013. Sedan planen antogs har flera delar av planen förverkligats samtidigt som omvärlden utvecklats. Förutsättningarna och framtidsmålen har blivit skarpare därför har kommunen beslutat att ta fram en ny översiktsplan (ÖP 2050). Den färdiga översiktsplanen beräknas bli antagen under våren 2024.

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en kommun som upprättar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Enligt miljöbedömningsförordningen 2 § ska dock en översiktsplan alltid anses medföra betydande miljöpåverkan, varför en undersökning enligt förordningens regler inte behöver genomföras.

I översiktsplanearbetet genomförs en hållbarhetsbedömning, i syfte att tillgodose miljöbalkens krav på strategisk miljöbedömning. Planens konsekvenser i termer av hållbar utveckling kommer att redovisas samlat, med de delar som utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkens krav tydligt markerade.

Föreliggande underlag är i första hand stöd för samråd med länsstyrelsen om avgränsning av de delar av arbetet som utgörs av miljöbedömningen. I *avsnitt 5 Hållbarhetsbedömning och Agenda 2030* beskrivs kortfattat hur arbetet med bedömningen av de sociala och ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen kommer att utföras, och på vilket sätt analysen kan struktureras. Även en diskussion om detta välkomnas under samrådet.

I bilaga 1 presenteras ett förslag på rapportstruktur på hållbarhetsbedömning. I bilaga 2 presenteras kommunens riksintresseområden samt områden med andra områdesskydd som kan tänkas påverkas av den nya översiktsplanen.

2 OMRÅDESBESKRIVNING

Norrtälje kommun ligger i Uppland och tillhör Stockholms län, se Figur 1. I öster gränsar kommunen till Ålandshav. I söder gränsar kommunen till Österåkers och Vallentuna kommun. I sydväst gränsar kommunen till Sigtuna kommun. I väster angränsar kommunen till Uppsala län där Knivsta kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun ingår.

Norrälje kommun hade 63 673 invånare i slutet av år 2020, varav strax över 20 000 är bosatta i kommunens centralort, Norrälje stad. År 2020 fanns det 27 tätorter enligt SCB i kommunen. Kommunen har en stor del säsonsboende eftersom det finns drygt 24 000 fritidshus inom kommunen.

Norrälja har en landyta på 2 011 kvadratkilometer och utgör ungefär en tredjedel av Stockholms läns totala yta. Kommunens stora yta medför möjligheter till varierande livsmiljöer inom kommunen, men det ställer också krav på kommunikationer och goda pendlingsmöjligheter.

Drygt 60 procent av kommunen består av havsyta och det finns drygt 11 000 öar inom kommunens gränser. Norrtäljes skärgård utgör ungefär en tredjedel av Stockholms läns skärgård.

Figur 1 Kommunkarta över Norrtälje kommun.

REGIONAL UTVECKLINGSPLAN RUFS 2050

I Stockholms regionala utvecklingsplan, RUFS 2050, pekas de centrala delarna av Norrtälje stad ut som *strategiskt stadsutvecklingsläge* och utkanterna av staden pekas ut som *primärt och sekundärt bebyggelseläge*, se Figur 2. Med strategiskt stadsutvecklingsläge avses områden med hög kollektivtrafiktillgänglighet med hög potential att utveckla täta och sammanhängande stadsmiljöer. De primära bebyggelselägena har potential att utvecklas till täta och sammanhängande miljöer med vissa urbana kvaliteter. I sekundära bebyggelselägen finns potential att komplettera och utveckla området, men ny bebyggelse bör lokaliseras till lägen med högre regional tillgänglighet. Bergshamra, Rimbo, Hallstavik och Älmsta pekas ut som *landsbygdsnoder*. En landsbygdsnod är en ort som har betydelse för den omgivande landsbygden och som bedöms ha potential att utvecklas som både nod och bostadsort. I RUFS 2050 markanvändningskarta identifieras även tillgänglighetsbehov. Tillgänglighetsbehovet redovisas på ett övergripande sätt som behov som har identifierats för att utveckla det regionala transportsystemet i ett 2050-perspektiv. I Norrtälje är det sambandet i väst-östlig riktning från Knivsta genom Rimbo vidare mot Norrtälje stad som markerats som ett stråk där tillgängligheten kan förbättras. RUFS 2050 pekar också ut flera större områden med *stora samlade rekreations-, natur- och kulturvärden*.

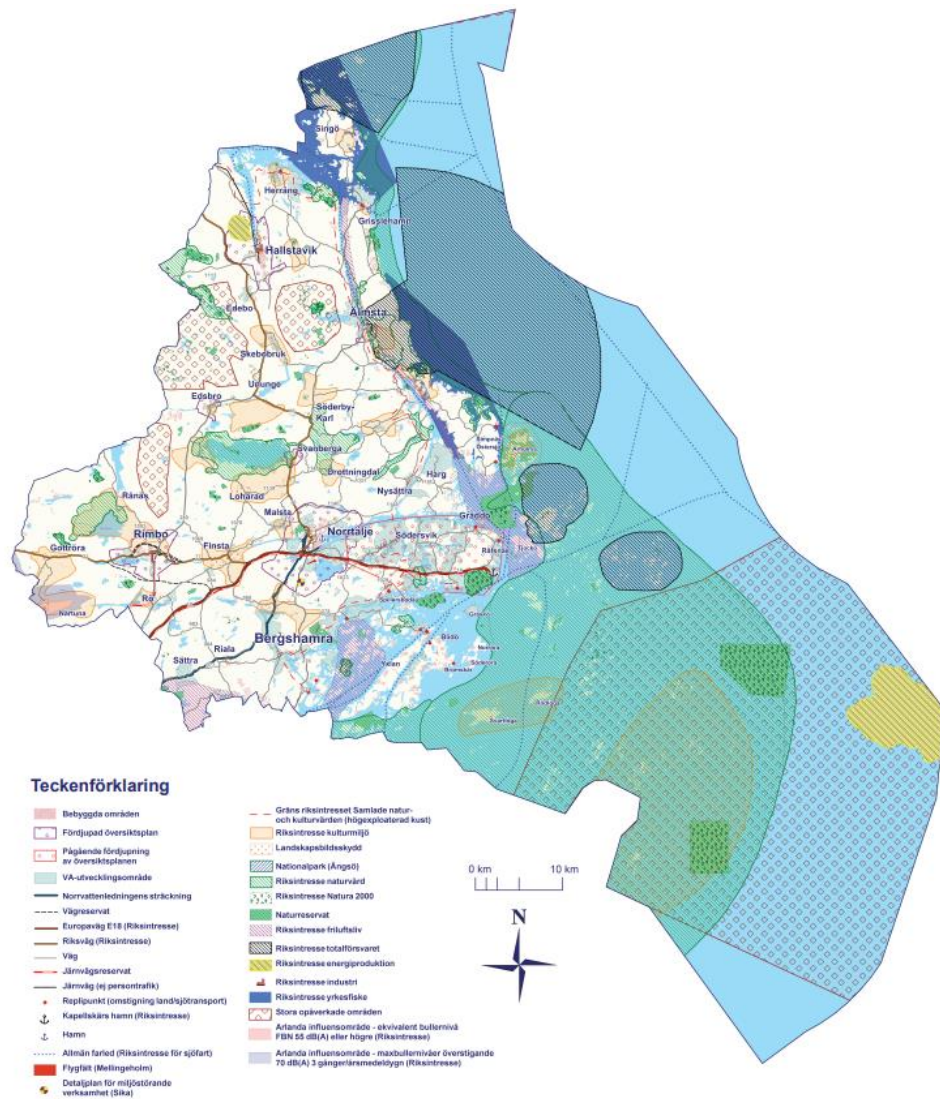
Figur 2 Markanvändningskarta från RUFS 2050 som visar Norrtälje kommun. Källa: RUFS 2050

ÖVERSIKTSPLAN 2040

Norrtälje kommuns nuvarande översiktsplan syftar till att planera för en långsiktig hållbar utveckling och tillväxt i hela kommunen. Planen har fem övergripande fokusområden:

- Norrtälje kommun ska integreras med och utvecklas i takt med övriga Stockholmsregionen.
- Kunskapsresultaten i skolan ska förbättras och utbildningsnivån ska höjas.
- Ett gott företagsklimat ska öka delaktigheten på arbetsmarknaden och utveckla nya och befintliga företag.
- Hela kommunen ska växa och nyproduktion av bostäder ska öka i attraktiva livsmiljöer med goda pendlingsmöjligheter.
- Norrtälje stad ska stimulera tillväxt och bidra ytterligare till den positiva utvecklingen i hela kommunen.

Planförslagets markanvändning visas i Figur 3.

Figur 3 Markanvändningskarta tillhörande Norrtälje kommuns översiktsplan 2040. Källa: Norrtälje kommun, 2013.

Kommunen ska kunna erbjuda ett brett utbud av boenden i:

- Norrtälje stad med anrik stadskärna med urbana verksamheter som butiker, kultur och restauranger,
- Attraktiva kommundelcentra med välutbyggd service och goda kommunikationer,
- Mindre och livskraftiga orter och på landsbygd i stråk med god kollektivtrafik,
- Levande skärgård med storslagen natur och närhet till vatten och
- Permanentade fritidshus i attraktiva miljöer.

Genom att lokalisera fler nya bostäder i anslutning till befintliga tätorter och i stråk med god tillgång till god kollektivtrafik skapas en hållbar bebyggelsestruktur.

3 PLANFÖRSLAGET

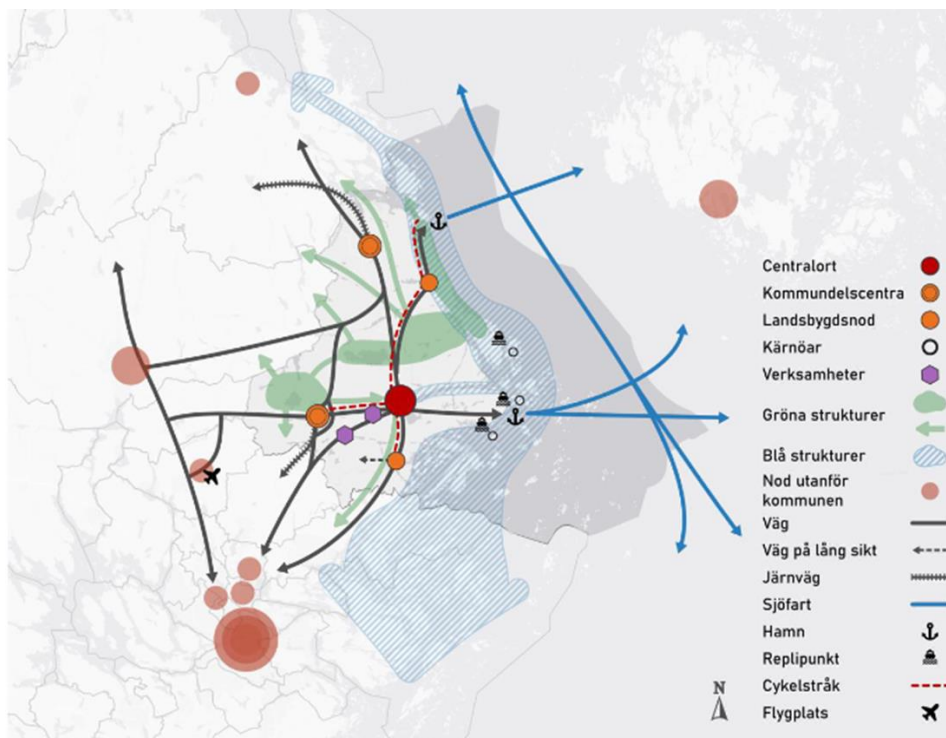
Norrtälje kommun har börjat arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Det finns inget färdigt planförslag, utan arbetet pågår löpande under miljöbedömningsprocessen. Kommunen har i nuläget tagit fram en utvecklingsinriktning och övergripande principer, bestämt inriktningar för olika teman samt tagit fram en första skiss på mark- och vattenanvändningskarta.

De övergripande principerna som på en strategisk nivå visar kommunens förhållningsätt till kommunens utveckling är följande:

- Norrtälje kommun ska utvecklas i en hållbar takt och ges goda kopplingar till noder i angränsande kommuner och Östersjöregionen
- Ett gott företagsklimat och goda förutsättningar för näringslivet ska utveckla nya och befintliga företag
- Hela kommunen ska växa och nya bostäder ska tillkomma i attraktiva livsmiljöer med goda pendlingsmöjligheter
- Norrtälje stad ska stimulera tillväxt och bidra till positiv utveckling i hela kommunen
- Övriga orter, landsbygden och skärgården ska kunna utvecklas utifrån sin karaktär och sina förutsättningar

Planförslaget ska ta höjd för en befolkning på 84 000–94 000 år 2050, en årlig ökning på 650 – 1000 invånare. Det medför att det behöver kunna tillkomma cirka 9 000–14 000 bostäder och omfattande ytor för verksamheter till 2050 (300–480 bostäder per år). Utvecklingstakten ska balanseras mot behovet av nödvändiga investeringar i tekniska anläggningar och samhällsservice, samt hänsyn till platsens förutsättningar. Det innebär att utvecklingstakten kan variera över åren och mellan olika delar av kommunen, samt att känsliga natur- och kulturmiljöer värnas för att kunna fortsätta erbjuda attraktiva livsmiljöer i ett långsiktigt perspektiv.

Huvuddragen som presenteras nedan i Figur 4 är en redovisning av utvecklingsinriktning samt övergripande principer i sin nuvarande utformning, dessa antogs i Kommunstyrelsen i februari 2022 och kommer ligga till grund för det fortsatta arbetet med översiktsplanen. Norrtälje stad är kommunens centralort och den mesta av utvecklingen kommer ske där. Rimbo och Hallstavik är kommundelcentra samt Bergshamra och Älmsta är landsbygdsnoder.

Figur 4. Utvecklingsinriktning tillhörande Norrtälje kommuns nya översiktsplan. Källa: Norrtälje kommun, 2022.

Bebyggelse:

Majoriteten av bebyggelseutvecklingen kommer ske i kommunens centralort, Norrtälje stad, där det planeras 12 500 bostäder. Utveckling kommer även ske i kommunalscentra och landsbygdsnoder. Övriga orter ska kunna utvecklas utifrån sin karaktär och sina förutsättningar. Enstaka ny bebyggelse utom plan ska kunna tillkomma i hela kommunen, där platsens förutsättningar så medger. Bebyggelse ska utformas för att klara ett framtida klimat med ökade risker för skyfall och höga vattennivåer.

Gröna och blå strukturer:

Känsliga natur- och kulturmiljöer ska värnas, dels för områdenas värden i sig, dels för att kunna erbjuda attraktiva livsmiljöer i ett långsiktigt perspektiv. Livskraftiga ekosystem ska eftersträvas. Vandrings- och cykelleder ska utvecklas för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen. Kusten och skärgården ska fortsätta utvecklas som ett stort besöksmål, både för länets invånare och långväga besökare. Besöksnäringen ska utvecklas på ett sådant sätt att områdets kvaliteter och höga värden bibehålls trots högt besöksstryck.

Infrastruktur:

Kommunen ska verka för att stärka kopplingarna till viktiga regionala noder för att ytterligare dra nytta av regionens utbud. Kommunen ska verka för att stärka kopplingarna till Stockholm, Uppsala (både från Norrtälje stad och Hallstavik), Täby/Arninge, Arlanda/Märsta, Danderyd/Mörby, Kista, Karolinska och Östhammar/Forsmark. Både i form av förbättrad infrastruktur och utökad kollektivtrafik. Infrastrukturen till och inom skärgården ska underhållas och kompletteras så att tillgången till kollektivtrafik och möjligheten att kombinera olika transportslag fungerar. Sammanhängande och trafiksäkra cykelstråk ska utvecklas för såväl vardagliga resor som för cykelturismen, i olika delar av kommunen. På en övergripande nivå bör stråket Rimbo-Norrtälje stad, Grisslehamn-Älmsta-Norrtälje stad och Bergshamra-Norrtälje stad prioriteras.

4 GENERELLA BEDÖMNINGSGRUNDER

Miljöbedömningen görs med stöd av miljöbalkens regler, samt krav på planeringen som ställs i plan- och bygglagen.

PLAN- OCH BYGGLAGEN

Lagen styr planläggning av mark, vatten och byggande.

1 kap. Syfte, innehåll och definitioner. Bestämmelserna syftar till att med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

2 kap. Allmänna och enskilda intressen. Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer (MKN) ska beaktas bland annat vid tillståndsprövningar och planering. Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som syftar till att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk.

Miljökvalitetsnormerna kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. För det pågående planarbetet är miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten (SFS 2004:660) relevanta. Även frågor rörande miljökvalitetsnormer för luft och buller kan bli relevanta att resonera kring, då i synnerhet för de platser där dessa normer riskerar att överträdas, se *avsnitt 8.3.6 Hälsa och livsmiljö*.

Yt- och grundvatten

År 2000 trädde det så kallade Vattendirektivet¹ - EU:s gemensamma regelverk – i kraft. Syftet med direktivet är att säkra en god vattenkvalitet i Europas yt- och grundvatten. Sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten som omfattas av Vattendirektivet kallas formellt för vattenförekomster.

År 2016 fastställdes miljökvalitetsnormer för landets samtliga vattenförekomster. Miljökvalitetsnormer för vatten uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Miljökvalitetsnormer för ytvattenförekomster omfattar kemisk och ekologisk status. Miljökvalitetsnormer för grundvatten omfattar kemisk och kvantitativ status. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå god status till nästa fastställda planeringscykel inom vattenförvaltningen. Undantag kan dock ges där en senare tidpunkt anges, dock senast år 2027, eller ett mindre strängt krav kopplat till särskilda ämnen anges. Statusbedömningen bygger på klassning av ett antal underliggande så kallade kvalitetsfaktorer.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Utöver icke-försämringskravet ska medlemsstaterna enligt vattendirektivets artikel 4 a ii "skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster". Mot bakgrund av denna skrivelse, och 2 kap. 2 och 3 § miljöbalken, finns det även en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status (förbättringskravet).

Luft

Miljökvalitetsnormer för luft är gränsvärden för föroreningsnivåer i utomhusluft som inte får överskridas. Av luftkvalitetsförordningen (2010:477) följer att miljökvalitetsnormerna gäller för utomhusluft, med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik.

För närvarande finns miljökvalitetsnormer för ett flertal ämnen. När det gäller luftkvalitet kopplat till byggande och vägtrafik är framför allt kvävedioxid, svaveldioxid, marknära ozon och partiklar (PM 10 och PM 2,5) relevanta att undersöka. För dessa finns miljökvalitetsnormer enligt gränsvärden för föroreningsnivå i utomhusluft.

Buller

Förordningen om omgivningsbuller (2004:675) trädde i kraft år 2004. Med förordningen om omgivningsbuller infördes en miljökvalitetsnorm för buller. Miljökvalitetsnormen för buller är en slags målsättningsnorm snarare än ett gränsvärde. I de kommuner som omfattas av kraven i förordningen ska det eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Enligt Naturvårdsverkets vägledning följs normen när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa orsakade av omgivningsbuller. Det är kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs.

RIKSDAGENS MILJÖKVALITETSMÅL

Riksdagen har antagit 16 miljökvalitetsmål. Följande mål 15 mål bedöms vara relevanta i det kommande arbetet:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giffri miljö
- Säker strålmiljö
- Skyddande ozonskikt
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Grundvatten av god kvalitet
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Det miljökvalitetsmål som valts bort i det fortsatta arbetet är Storslagen fjällmiljö. Målet har avgränsats bort med anledning av att det i Norrtälje inte finns någon fjällmiljö. I det kommande arbetet med miljöbedömningen kommer en djupare avgränsning göras där relevanta delmål under de identifierade kvalitetsmålen kommer att definieras.

FOLKHÄLSOPOLITISKA MÅL

Riksdagen beslutade år 2018 om ett övergripande folkhälsomål och en målstruktur för folkhälsopolitiken. Syftet är att skapa en långsiktig och förebyggande struktur för en mer jämlik hälsa i hela befolkningen och att underlätta folkhälsoarbetet på samtliga samhällsnivåer.

Det övergripande målet är *att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.*

De folkhälsopolitiska delmålen är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

I hållbarhetsbedömningen kommer de folkhälsopolitiska målen att tjäna som grund för bedömning av sociala konsekvenser och planens bidrag till social hållbarhet. Även andra nationella mål och riktlinjer kommer att användas för att bedöma planens konsekvenser. Exempelvis rörande fördelning av planens nyttor och effekter mellan socio-ekonomiska grupper, mellan olika åldersgrupper eller mellan män och kvinnor. Exempel på relevanta ramverk är barnkonventionen och skrivningar i 1 kap. 1§ plan- och bygglagen om att planläggning ska ”...främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer”. Även diskrimineringslagen kan vara stöd i bedömningen.

SVERIGES KLIMATPOLITISKA MÅL

Sveriges övergripande klimatmål är att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045, och att därefter ha negativa nettoutsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder i det här fallet att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. För transporterna gäller det nationella etappmålet att minska utsläppen med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010.

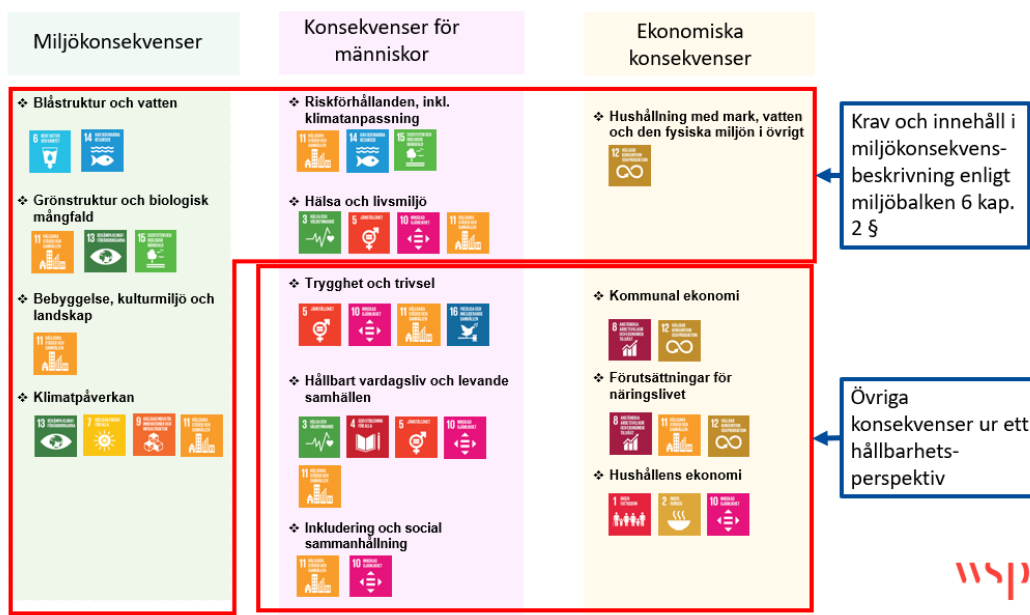
År 2019 presenterade regeringen Sveriges första klimatpolitiska handlingsplan. Samma år lämnade Naturvårdsverket in ett underlag till planen som visade på stora gap mellan framtida utsläppscenarier och Sveriges klimatmål. Scenarierna är baserade på beslutade styrmedel. Enligt scenarierna beräknas utsläppen, med befintliga styrmedel, minska med 33–40 procent till 2030 jämfört med 2010, vilket innebär ett utsläppsgap till målet på 6–7 miljoner ton 2030.

5 HÅLLBARHETSBEDÖMNING OCH AGENDA 2030

Syftet med hållbarhetsbedömning är att bidra till helhetssyn och kvalitetssäkring i bedömningen av översiktsplanen. Arbetet med hållbarhetsbedömningen samordnas och integreras löpande med planarbetet.

Genom att integrera mål för hållbarhet i den översiktliga fysiska planeringen ökar förutsättningarna för ett framgångsrikt arbete med hållbar utveckling. Hela arbetet med hållbarhetsbedömningen görs med de globala hållbarhetsmålen som fond. Utifrån detta har sedan en struktur för hållbarhetsbedömningen tagits fram med preciserade rubriker, se Figur .

Modellen i Figur 5 kan läsas som en bruttolista på hållbarhetsperspektiv/aspekter som kan ingå i en hållbarhetsbedömning. På samma sätt som MKB-delarna av hållbarhetsbedömningen avgränsas och fokuseras i samråd med länsstyrelsen så görs en avsmalning och prioritering av vilka sociala och ekonomiska perspektiv som ska hanteras i hållbarhetsbedömningen, utifrån planförslagets syfte och inriktning.

Figur 5 Hållbarhetsbedömningens rubriker med de delar som utgör del av miljöbedömningen markerade. Källa: WSP, 2021.

Analysen av *ekonomiska konsekvenser* kommer göras genom expertbedömningar, utifrån det underlagsmaterial som tas fram i planprocessen. Resonemang kommer även att föras ur ett hushållningsperspektiv, samt belysa de möjliga kommunalekonomiska effekterna av förslagen. Några fristående beräkningar eller modellkörningar görs inte inom ramen för hållbarhetsbedömningen.

Konsekvenserna för människor kopplat till översiktsplanen kommer i huvudsak att bedömas med utgångspunkt i nulägesanalyser av kommunens förutsättningar och behov. En analys görs sedan av hur väl markanvändningskartan och de visioner som presenteras i planen överensstämmer med identifierade utmaningar i kommunen kopplat till social hållbarhet. Hur väl den planerade utvecklingen möter upp exempelvis

utmaningar i demografi eller tillgång till olika typer av bostäder är frågor som kan analyseras. Invånarnas tillgång till offentlig service och mötesplatser eller avstånd till natur och rekreationsområden är ytterligare aspekter som kommer att hanteras. Föreslås utbyggnad av exempelvis bostäder inom redan utbyggda områden i kommunen kan konsekvenserna begränsas till enskilda frågor som barriärer eller tillgången på gena och säkra cykelförbindelser. Föreslår kommunen i stället nya utvecklingsområden i naturområden som idag används för rekreation, idrott eller friluftsliv blir analysen av de sociala konsekvenserna med nödvändighet bredare.

PROCESS OCH TIDIGARE GENOMFÖRT ARBETE

Arbetet med hållbarhetsbedömningen samordnas och integreras med planarbetet så långt tidplanen tillåter i en iterativ process i enlighet med miljöbalkens 6 kap. På så sätt fungerar HB-processen som stöd för, och ger underlag till, arbetet med att hitta en lämplig utformning av planen. WSP:s konsultorganisation har löpande avstämningar med kommunens projektgrupp för ÖP-arbetet.

Som en del i den processen har WSP också tagit fram en nulägesanalys för att ringa in knäckfrågor att arbeta vidare med i översiktsplanen. En tidig hållbarhetsbedömning har också genomförts av den framtagna utvecklingsinriktningen. De knäckfrågor som ringats in är:

- **Kommunens storlek** - Kommunens storlek är en stor utmaning. Det är tydligt utifrån utvecklingsinriktningen att kommunen prioriterar utveckling i noderna, trots det saknas en tydlig styrning kopplat till övrig utveckling i kommunen, vilket riskerar att få stora konsekvenser kopplade till flera hållbarhetsaspekter inte minst ekonomi.
- **Behov av att utveckla det ekologiska hållbarhetsperspektivet** - Miljöaspekter ges lite utrymme i utvecklingsinriktningen. Det finns därav en risk att viktiga ställningstaganden och målkonflikter missas kopplat till bland annat naturmiljö, vatten och kulturmiljö.
- **Osäkerhet i kommunens ekonomi** - Norrtälje står inför en expansiv fas, samtidigt finns omfattande behov av utbyggd teknisk infrastruktur och viljan att låta utveckling ske i hela kommunen kan bli mycket kostsam och påverka genomförbarheten av planens utvecklingsinriktning.
- **Svårt att överblicka risker** – Det är svårt att utifrån förslaget överblicka vilka risker som kopplar till de olika utvecklingsområdena. Det vore fördelaktigt om kommunen tar fram en risktabell som kartlägger samtliga utvecklingsområden och vilka eventuella risker som finns och behöver beaktas.
- **Tydliggör och hantera målkonflikter** – Många områden med höga värden (natur och kultur), stor känslighet som också utgör riskområden (kust och skärgård) pekas ut som områden där kommunen vill se utveckling/ämnen förtäta. För att tydliggöra vilka målkonflikter som föreligger bör dessa kartläggas exempelvis målkonfliktstabell som lyfter vinster och behov av utveckling i relation till områdets nuvarande och framtida värden/känslighet.
- **Förtydliga hur mycket och var kommunen ska växa till 2050**

6 AVGRÄNSNING

AVGRÄNSNING I TID

Horisontåret för hållbarhetsbedömning är satt till år 2050, samma som för översiktsplanen. Det medför att tidsperioden för bedömningarna av miljöpåverkan är satt till år 2050.

AVGRÄNSNING I RUM

Den rumsliga avgränsningen utgörs i första hand av kommungränsen och de konsekvenser som på något sätt bedöms påverkas av den tänkta mark- och vattenanvändningen. För vissa miljöaspekter kan påverkan uppstå även utanför själva kommunen, vilket innebär att influensområdet är större än planområdet. För exempelvis påverkan på vatten kan planen påverka recipienter som delvis är belägna i angränsande kommuner. Sociala och ekonomiska effekter av översiktsplanen har även dessa en utbredning som skiljer sig från kommunens fysiska gräns. Exempelvis bostadsförsörjningen, transportrörelser och arbetsmarknadsregioner sträcker sig utanför kommunens gränser. Det geografiska område som påverkas varierar således beroende på vilken aspekt som studeras.

Kommunen håller samtidigt som de tar fram översiktsplanen även på att ta fram fördjupade översiktsplaner för Rimbo och Norrtälje stad. Vissa frågor kommer således att hanteras i de fördjupade översiktsplanerna i stället för den kommunövergripande översiktsplanen.

AVGRÄNSNING I SAK

Nedan redovisas de aspekter som mot bakgrund av vad som är känt om planens innehåll och ställningstaganden bedöms medföra betydande påverkan och därmed riskerar att medföra negativa konsekvenser för människor eller miljö. Dessa miljöaspekter kommer att utredas vidare i hållbarhetsbedömningsarbetet och förslag till åtgärder och vidare utredningar kommer att redovisas.

De *miljöaspekter* som bedöms vara betydande och som kommer att konsekvensbedömas i den kommande hållbarhetsbedömningen är:

- Blåstruktur och vatten
- Grönstruktur och biologisk mångfald
- Bebyggelse, kulturmiljöer och landskap
- Klimatpåverkan
- Riskförhållanden inklusive klimatanpassning
- Hälsa och livsmiljö
- Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

I den samlade hållbarhetsbedömningen kommer alla aspekter som presenterats under *avsnitt 5 Hållbarhetsbedömning och Agenda 2030* att behandlas under respektive rubriker. En bedömning av planens påverkan på ekosystemtjänster görs också.

I följande avsnitt presenteras endast de miljöaspekter som kopplas till miljöbalkens sjätte kapitel. Se *avsnitt 5 Hållbarhetsbedömning och Agenda 2030* för resonemang kring redovisningen av de sociala och ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen.

6.1.1 Blåstruktur och vatten

64 procent av kommunens yta utgörs av hav och det finns cirka 11 000 öar, holmar och skär. I Norrtälje finns totalt 120 ytvattenförekomster och 68 grundvattenförekomster. Ytvattenförekomsterna utgörs av 31 sjöar, 41 vattendrag, 45 kustområden och 3 utsjövatten. Norrtälje omfattas av åtta huvudavrinningsområden. Endast tre av dem förekommer helt inom kommunens gränser (Mellan Skeboån och Broströmmen, Broströmmen, Mellan Broströmmen och Norrtäljeån). Resterande fem avrinningsområden sträcker sig över kommungränsen till intilliggande kommuner.

Endast 22 procent av Norrtälje kommuns ytvattenförekomster uppnår god ekologisk status. Ingen vattenförekomst uppnår god kemisk status, eftersom kvicksilver och bromerad difenyleter överskrider gränsvärdet för god kemisk status i samtliga av Sveriges ytvatten². Om man bortser från dessa ämnen är det endast 7 procent som inte bedöms uppnå god kemisk status. Baserat på befintliga dataunderlag har inga andra miljögifter konstaterats som miljöproblem för Norrtäljes ytvatten. Baserat på enstaka mätningar och förekomst av olika potentiella utsläppskällor bedöms det dock förekomma risker med ett antal miljögifter. Av dessa är Tributyltenn (TBT) det ämne som har mest utbredd risk i kommunen, då källan är utpekad som risk i 24 kustvattenförekomster. Tillförseln av dessa miljögifter till vattenmiljön sker oftast via båtbottnfärger.

Frånsett miljöproblem med överallt överskridande ämnen är tillförsel av näringsämnena fosfor och kväve till vattenmiljöerna, dvs övergödning, den vanligaste miljökonsekvensen i Norrtälje kommun, följt av fysisk påverkan. Flest sjöar och vattendrag med hög grad av fysisk påverkan förekommer i kommunens sydvästra delar.

29 av kommunens 68 grundvattenförekomster är nya och föreslagna i den senaste förvaltningscykeln. Av grundvattenförekomsterna är 28 sand- och grusförekomster, 35 är urbergsförekomster, en är en moränförekomst och fyra är klassade som "annan förekomst". Samtliga grundvattenförekomster är klassade till god kvantitativ status och god kemisk status. Inom Norrtälje kommun är 23 av grundvattenförekomsterna även klassade som dricksvattenförekomster, vilket innebär att vattenförekomsten används för dricksvattenuttag på mer än 10 kubikmeter per dygn i snitt eller förser fler än 50 personer med dricksvatten. Just nu pågår det en utredning kopplat till kommunens tillgång på dricksvatten. När underlaget är klart kommer det att finnas en karta i GIS där hela kommunen är indelad i rutor på 5 hektar och klassade som grönt, gult eller rött beroende på hur tillgången till grundvatten ser ut. Denna karta tänker sig kommunen ska kunna användas som ett hänsynsskikt i den digitala översiktsplanen för att visa var särskild hänsyn behöver tas till frågan om dricksvatten.

Av kommunens 68 grundvattenförekomster identifierades 14 vid risk; nio av dessa är sand- och grusförekomster och fem är urbergsförekomster. Riskbedömningen har huvudsakligen identifierat miljögifter och vägsalt som orsaken till förhöjd risk för påverkan.

Norrtälje kommun har i dagsläget 18 reningsverk spridda över hela kommunen, beslut om Lindholmen och om ett nytt reningsverk ska byggas ska tas innan sommaren. Ett flertal av dessa står för en betydande andel av påverkan på kommunens recipienter, vilket kan bero på att flera av dessa är mindre och äldre, vilket speglas i reningseffekten. Norrtälje är en av de kommuner som har flest enskilda avlopp i Sverige. 2010 var det strax över

² Så kallade "överallt överskridande ämnen" tillämpas av vattenmyndigheterna och används för att problem med andra ämnen inte ska överskuggas av dessa.

30 000 fastigheter som var beroende av enskilda VA-lösningar. Just nu arbetar kommunen med att ta fram underlag gällande vilka områden som bör anslutas till kommunalt VA på sikt respektive var det behovet inte är lika stort. Underlaget kommer baseras på bland annat bebyggelsestryck, förutsättningar gällande dricksvatten och status på recipienten i området. Underlaget planeras vara klart till granskning av planförslaget.

I kommunen är flera våtmarker utpekade i myrskyddsplanen. Myrskyddsplanen för Sverige redovisar landets mest värdefulla myrar som ännu inte har något långsiktigt skydd. Enligt miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker ska samtliga våtmarker i myrskyddsplanen ha ett långsiktigt skydd.

I flera av vattenmiljöerna i inlandet finns idag miljöproblem i form av utdikade våtmarker, rätade vattendrag, vandringshinder samt övergödningsproblematik som i sin tur medför effekter för biologisk mångfald. Grunda vikar utgör särskilt viktiga habitat i kustbandet. Den varma, näringsrika miljön ger en hög biologisk produktion och skapar en gynnsam livsmiljö för vattenväxter, smådjur och fiskyngel och rikligt med mat för många sjöfåglar.

En sammanhängande och god blåstruktur är viktigt för den biologiska mångfalden och gynnar exempelvis vissa fågel och kräldjursarter. Med anledning av Norrtäljes värdefulla flora och fauna, bland annat de områdena som är utpekade som Natura 2000 områden, är blåstrukturen särskilt viktig. Kommunen arbetar just nu med att ta fram en vattenplan som ska bidra till att uppnå EU:s vattendirektiv, med målsättningen om god vattenstatus i alla vattenförekomster. Planen beräknas antas i kommunfullmäktige 20 juni 2022.

I den kommande miljöbedömningen kommer strategier och riktlinjer som berör vatten och blåstruktur samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag att bedömas kopplat till påverkan på kommunens blåstruktur.

Aspekter med särskild vikt:

- MKN – grundvatten och ytvatten
- Fysisk påverkan på vattenmiljö samt kust och skärgård
- Pågående utredningar kopplat till ÖP:
- Dricksvatten
- Spillvatten

6.1.2 Grönstruktur och biologisk mångfald

Norrtäljes natur är varierad med en rik biologisk mångfald och många skyddsvärda områden, se *Bilaga 2*. Områdena är generellt förhållandevis små och sammantaget utgör de endast ett fåtal procent av kommunens totala yta. I kommunen finns skärgård och ett varierat och småbrutet odlingslandskap, gamla skogar, artrika barrskogar och lövskogar, våtmarker, sjöar och vattendrag.

Drygt hälften av kommunens yta består av skogsmark. Skogarna har relativt hög ålder, cirka 15 procent är äldre än 100 år. Odlingslandskapet utgör cirka 20 procent av kommunens yta. En tredje del av länets åkermark finns i Norrtälje.

Kommunen omfattar primärt två övergripande landskapstyper, skärgård/kust samt sprickdalslandskap. Norr om sjön Erken förekommer även en mindre del av det slättområde som präglar landskapet i Uppland. Norrtälje kommun är den kommun som har den största ytan skärgård bland landets alla kommuner, med cirka 11 000 öar, holmar och skär. Kombinationen av skärgård, odlingslandskap, sjöar, vattendrag och skogar gör

att kommunen mycket artrik. Kommunen tillhör ett av de artrikaste områdena i hela landet.

Kommunen har inte en kommuntäckande grönsstrukturstrategi, men det finns en för Norrtälje stad. Strategin ska bidra till en samsyn och tydlighet gällande hur grönsstrukturen i staden ska hanteras. En del av kommunens yta, se Figur 2, är utpekad i RUFS 2050 som stora sammanhängande områden med samlade värden för rekreation-natur-kulturvärden. Dessa områden är viktiga att bevara.

På Ångsö finns Sveriges äldsta nationalpark som har ett välbevarat odlingslandskap från 1800-talet. Ön ligger i innerskärgården öster om Bergshamra. På ön finns bland annat slåtterängar, naturbetesmarker och gammal gårdsmiljö. Nationalparken har betydelse som både kulturarv och minne från äldre tiders brukningsformer men är även känt för sin idylliska skärgårdsmiljö med fantastisk blomsterprakt under våren.

En sammanhängande grönsstruktur är livsviktig för flera arter. För att gynna en god grönsstruktur är det viktigt att värna och utveckla svaga stråk. I det kommande översiktsplanearbetet är det således viktigt att även den grönsstruktur som inte är formellt skyddad bibehålls och värnas. Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som berör natur och grönsstruktur samt lokalisering av utvecklingsområden och om åtgärdsförslag som riskerar att påverka kommunens grönsstruktur och naturvärden.

Aspekter med särskild vikt:

- Skyddsvärda områden och områden med områdesskydd
- Sammanhängande grönsstruktur
- Tillgång och tillgänglighet till grönområden för rekreation

6.1.3 Bebyggelse, kulturmiljö och landskap

Norrtälje är en kommun med en rik kulturmiljö. Det finns flera unika miljöer som är en produkt av att människor levat och verkat i områdena. Livsmedelsindustri i jordbrukets fotspår, järnhantering, sjöfart, hantverk och småindustri präglar kulturhistorien.

Norrtälje stadshistoria finns belagd tillbaka till 1400-talet, då som en by, med en bra hamn. Men det var först under 1600-talet som staden Norrtälje etablerades. Norrtälje stad blev Roslagens stad som bedrev handel med såväl kringliggande jordbruk som med skärgårdsbefolkningens varor. Kring tätorten Rimbo berättar landskapet särskilt tydligt om en centralbygd, från förhistorisk tid, via herrgårdarnas intensiva jordbruk till järnvägen som fick ett samhälle att blomstra. Tätorten Hallstavik var fram till början av 1900-talet en by. Under det tidiga 1900-talet uppfördes ett pappersbruk i byns utmarker. Bruket expanderade snabbt och Hallstavik växte till ett brukssamhälle.

Kommunen har 26 riksintresseområden för kulturmiljövård, en av de kommuner i landet som har flest, se Bilaga 2. Riksintresseområdena varierar i storlek och kulturhistoriskt innehåll och kan innefatta allt från små bebyggelsemiljöer till vidsträckta landskapsavsnitt som på ett eller annat sätt avspeglar specifika delar av landets historia. Kommunen har en kulturhistorisk presentation av majoriteten av alla riksintressen med utförlig information om kommunens skärgårdsmiljöer, byar och industrimiljöer. Det finns riktlinjer för dem som bor i respektive område, om hur de bäst kan hjälpa till att bevara de vackra kulturmiljöerna. Det finns även ett kulturminnesvårdprogram från slutet av 1980-talet.

I Norrtälje finns även ett flertal fornlämningar som omfattas av lagstadgat skydd enligt 2 kap. kulturmiljölagen. I Riksantikvarieämbetets databas Fornsök erhålls dryg 3 500 registrerade fornlämningar i kommunen och drygt 9000 "möjliga fornlämningar".

Det finns även flertalet områden som omfattas av landskapsbildskydd inom kommunen.

I arbetet med den nya översiktsplanen är det viktigt att värdefulla miljöer hanteras varsamt. Större kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapsrum bör hållas fria från bebyggelse så långt som möjligt. Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska skyddas mot åtgärder som kan skada kulturvärdena. Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som berör kommunens kulturmiljö samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag som riskerar att påverka kommunens kulturmiljöer.

Aspekter med särskild vikt:

- Områden med områdesskydd
- Riksintresse för kulturmiljövården
- Fornlämningar

6.1.4 Klimatpåverkan

Utsläpp av växthusgaser till atmosfären ger upphov till negativ klimatpåverkan som påverkar hela vår planet. I 2 kap. 3 § plan- och bygglagen anges att kommunen ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter i sin planering. All ny bebyggelse medför utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet. Hur omfattande utvecklingen är och var i kommunen den sker är viktiga faktorer att ta hänsyn till vid bedömningen av planens klimatpåverkan.

2019 släppte Norrtälje kommun ut 223 015 ton koldioxidekvivalenter³. Majoriteten av växthusgasutsläppen kommer från transporterna där persontransporterna står för den största andelen. Transporter utgör över 55 procent av de totala utsläppen, arbetsmaskiner utgör cirka 10 procent och jordbruket står för cirka 23 procent av utsläppen i kommunen. Bilanvändandet är högt i jämförelse med andra kommuner i Sverige och antalet bilar per 1 000 invånare är 15 procent högre än i genomsnittet i Sverige.

Norrtälje kommun har ett klimat- och miljöprogram som syftar till att tydliggöra och strukturera miljöarbetet i kommunen. Ett mål som finns i programmet avser materialval i nybyggnation: 50 procent av den kommunala nybyggnationen i egen regi ska vara träbaserad år 2025. Kommunen har även satt som mål att lokal energiproduktion på byggnadsnivå ska ske i nyproducerade kommunala fastigheter senast år 2020 om inte fjärrvärmeproduktion är mer gynnsam ur miljösynpunkt.

Behov av fordonsdrivmedel kan minskas genom att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras. Bedömningen tar således hänsyn till hur planen kan komma att bidra till en utveckling som skapar förutsättningar för minskad klimatpåverkan genom att främja hållbara transporter. Kommunen har en viktig roll och kan agera som en föregångare genom att ställa om till att bli en fossilbränsleoberoende organisation.

I arbetet med den nya översiktsplanen kan kommunen underlätta för kommuninvånarna att minska sin klimatpåverkan. Detta kan exempelvis göras genom att verka för en hållbar utveckling i planarbetet med förbättrat cykelvägnätet, underlätta återbruk och verka för en

³ Nationella emissionsdatabasen

returpark, underlätta för matavfallsinsamling samt informera om konsumtionens klimatpåverkan. I mars 2022 antogs en Trafik- och mobilitetsstrategi i kommunfullmäktige som den nya översiktsplanen ska följa.

Energi- och klimatfrågan är en stor utmaning som hela världen, Sverige och Norrtälje står inför. Norrtälje kommun har med sitt ansvar för fysisk planering, energiplanering, tillsyn samt drift av tekniska anläggningar en viktig roll inom energi- och klimatarbetet. Exempelvis kan kommunen bidra till en positiv utveckling genom information, utbildning och rådgivning. Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som berör klimat samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag som motverkar en begränsad klimatpåverkan.

Aspekter med särskild vikt:

- Ställningstaganden kring minskade koldioxidutsläpp
- Prioritering av hållbara trafikslag
- Lokalisering av utvecklingsområden

6.1.5 Riskförhållanden inklusive klimatanpassning

Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på primära och sekundära transportleder. Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet. I Norrtälje är E18, väg 76, väg 77 och väg 280 primärleder för farligt gods. Vid planläggning i närheten av farligt godsleder behöver stor hänsyn tas till frågor som säkerhetsavstånd och evakueringsmöjligheter.

Vidare kommer även översvämningsrisk och risker kopplat till värmeböljor och värmeöar att hanteras under detta avsnitt. Planeras utveckling inom områden som i nuläget utgörs av naturmark påverkar det områdets värmereglerande funktion. En ökad andel hårdgjord yta försämrar även markens infiltrationskapacitet och kan, om ingen hänsyn tas till översvämningsrisken i planeringen, öka risken för översvämning vid kraftiga skyfall. I kommunens ansvar ligger även att hantera klimatrelaterade risker kopplat till befintlig bebyggelse. Enligt Länsstyrelsens kartering av översvämningsrisk vid skyfall finns ett flertal riskområden inom kommunen. Det finns även flertalet lågpunkter inom kommunen. I det kommande arbetet med hållbarhetsbedömningen kommer hänsyn tas till utveckling eller klimatanpassning som föreslås vilka kan komma att påverka eller påverkas av risk för översvämning.

När stora mängder dagvatten läcker in i spillvattensystemet riskerar ledningarna att breddas, varpå föroreningar släpps ut och utgör risker för människors hälsa såväl som att det bidrar till övergödningen. Vid kraftiga skyfall bildas stora mängder dagvatten som inte alltid kan tas om hand i befintliga system för dagvattenhantering. Vattenmassorna kan laka ur både föroreningar och näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna.

Riskfrågor kopplat till ras och skred kommer även att vara relevant att utreda vidare i det kommande arbetet. Frågor kopplat till ras och skred kan exempelvis påverkas av vattennivåerna i kommunen. Detta då markens bärighet påverkas av mängden vatten i jorden. SGU:s översiktliga underlag över erosionskänsliga strandområden visar förekomst av områden i näst högsta och högsta klassen. Högst eroderbarhet hittas i utsatta lägen i ytterskärgården. Flertalet områden med skredrisk förekommer även i

kommunen, främst i närområdet kring sjöar och kust. Översiktsplanen kommer ha en riktlinje om att vidare utredning krävs eftersom kunskapsnivån varierar för olika områden.

Det finns en del markföroreningar inom kommunen. Förorenade områden finns framför allt i kommunens större orter, men även utspritt i hela kommunen. En förändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av föroreningar ändras, vilket i sin tur kan leda till att riskerna ökar. Vid ändrad markanvändning, exploatering, avslutad verksamhet och plan- eller bygglovhantering där det finns risk för förorening är det viktigt att behovet av sanering utreds.

Översiktsplanen kommer även att bedömas utifrån hur väl klimatanpassningar inarbetats och legat till grund för lokalisering av känsliga verksamheter kopplat till värmeböljor. Kommunens vatten och naturområden verkar dock för att mildra och jämna ut effekterna vid extrema temperaturer.

Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som hanterar riskförhållanden och klimatanpassning samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag inom eventuella riskområden.

Aspekter med särskild vikt:

- Möjlighet att hantera översvämning och skyfall
- Klimatanpassning
- Skred och ras

6.1.6 Hälsa och livsmiljö

Buller definieras som oönskat ljud och bedömningen av vad som är buller är således individuell. I Sverige utgör trafikbuller den vanligaste källan till bullerstörningar. Men även verksamheter eller andra aktiviteter kan ge upphov till störningar. Buller påverkar människans hälsa och välbefinnande och kan orsaka sömnstörningar och öka risken för att drabbas av exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar och diabetes.

Beroende på vilken verksamhet som planeras och var denna förläggs kan buller vara en viktig faktor. Vid planläggning av arbetsområden och vid etablering av olika typer av verksamheter ska behov av eventuella skyddsavstånd beaktas. Detta är viktigt för att undvika störningar i form av framför allt buller och luftföroreningar för de som bor eller vistas i ett område.

Bullernivåerna inom kommunen är förhållandevis goda. I tätorterna och då framför allt Norrtälje stad förekommer viss bullerstörning enligt kommunens egen registrering av klagomål⁴. Bil-, flyg- och båttrafik genererar omgivningsbuller inom kommunen.

Luftföroreningar är även en aspekt som kommer att beaktas i den kommande bedömningen. Många verksamheter genererar emissioner som kan påverka luftkvaliteten negativt. Vid lokalisering av verksamhetsområden behöver avståndet till bostadsområden beaktas med anledning av eventuella luftföroreningar.

Luftkvaliteten i Norrtälje är god. Gränsvärdet för MKN för dygnsmedelvärde överskrids inte någonstans i kommunen. Längs med vägarna E18, väg 77 och väg 76 samt inom tätorterna Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik är dygnsmedelvärdet för PM10 och kvävedioxid något högre än i resten av kommunen. Båttrafiken och vissa typer av

⁴ Kommunen får in många klagomål på buller i Norrtälje stad, särskilt kring Vätövägen, Drottning Kristinas väg, Flygfältet och Sportcentrum.

verksamheter bidrar även till utsläpp av luftföroreningar. På kommunens hemsida saknas råd och riktlinjer kopplat till luftkvalitet.

Elektromagnetiska fält är de fält som omger elledningar, transformatorer och annan elektrisk utrustning. Elektromagnetiska fält är ett samlingsbegrepp som omfattar två typer av fält, elektriska och magnetiska fält. Elektromagnetiska fält finns överallt i vår omgivning. Strålsäkerhetsmyndigheten har beslutat om rekommenderade referensvärden för magnetfält som gäller för allmänheten. I arbetet med ÖP 2050 bedöms järnvägsnätet och närhet till kraftledningsnät och nätstationer vara de största källorna till magnetfält.

Om utvecklingen i planen innebär att exempelvis skogsområden tas i anspråk i närområden till bostäder kan det innebära en försämrad tillgång till närrekreation för boende i området. Bullrande verksamheter intill rekreationsstråk kan även försämma upplevelsevärde i området. I god samhällsplanering är det viktigt att såväl direkt som indirekt påverkan på exempelvis invånarnas rekreationsmöjligheter beaktas. Stora sammanhängande grönområden är viktiga för människans välbefinnande och behov av naturupplevelser och rekreation. Kommunen har endast huvudmannaskap i Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik, vilket leder till det blir mer komplicerat att säkerställa ytor för exempelvis parker i övriga orter.

Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som hanterar hälsa samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag för att säkerställa en god bebyggd miljö.

Aspekter med särskild vikt:

- Tillgång till grönområden
- Vid utveckling av tätare strukturer säkerställa att en god livsmiljö möjliggörs ex kopplat till buller.

6.1.7 Hushållning mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt

Ett av översiktsplanens grundläggande syften är att markera områden för framtida utveckling exempelvis genom exploatering. När mark tas i anspråk är det viktigt att det görs utifrån vad som är god hushållning. God hushållning med mark och vatten baseras bland annat på miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3–4 kap. miljöbalken. Enligt 3 kap. 1 § ska företräde ges åt sådan markanvändning som medför en hushållning som är god ur allmän synpunkt. Bestämmelserna omfattar bland annat markområden som har värde eller betydelse för jord- och skogsbruk samt utvinning av värdefulla ämnen och material.

Jord- och skogsbruk är enligt 3 kap. 4 § miljöbalken av nationell betydelse. Enligt bestämmelserna i 3 kap. 4 § är markens brukningsvärde centralt för bevarandeintresset. Det är således jord- och skogsbruksnäringen som är av nationellt intresse, inte enbart marken. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för anläggningar som tillgodoser väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses tillfredsställande på annan plats. Skogsmark ska så långt som möjligt skyddas från åtgärder som försvårar rationellt skogsbruk.

Odlingsbar mark är en begränsad resurs som kan ge livsmedel, energi eller foder. Om jordbruksmarken förvaltas väl kan den generera resurser i tusentals år framöver. I

Sverige minskar arealen jordbruksmark succesivt varje år⁵. I Norrtälje kommun utgör cirka 16 procent av landarealen jordbruksmark. Jordbruksmark förekommer utspritt i hela kommunen även i anslutning till tätorterna. Nästan 70 procent av kommunens landyta utgörs av skog. I Norrtälje finns ytor med jord- och skogsbruksmark som direkt eller indirekt kan komma att påverkas av markanvändningen som presenteras i översiktsplanen.

Miljöbedömningen kommer att bedöma strategier och riktlinjer som hanterar/berör, samt lokalisering av utvecklingsområden och åtgärdsförslag som riskerar att påverka de areella näringarna.

Aspekter med särskild vikt:

- Bebyggelse på jordbruksmark
- Avvägningen mellan exploatering på jordbruksmark och annan naturmark med höga värden.

⁵ *Jordbruksmarkens värden*. Jordbruksverket, 2020.

7 ALTERNATIV

Nedan ges en presentation av eller resonemang kring nollalternativet samt andra rimliga alternativ.

NOLLALTERNATIVET

En miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla en beskrivning av miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs, även kallat nollalternativ. Nollalternativet innebär att den gällande ÖP 2040 enligt nuvarande utformning kommer att vara giltig och att all utveckling kommer ske i enlighet med den. Inklusiva nu gällande FÖP:ar.

De stora alternativskiljande dragen i jämförelse men planförslaget är bland annat en tidigare mycket starkt fokus på bebyggelseutveckling i stråk i ÖP 2040 medan planförslaget fokuserar på utveckling kring servicenoder.

Ytterligare alternativskiljande är att ÖP 2040 tillämpar en tolkning av tätortsbegreppet som möjliggör bebyggelseutveckling utan planläggning inom stora delar av kommunen. För planförslaget kommer i stället SCB:s definition om tätort och småort att användas.

ÖP 2040 saknar även tydlig vägledning kring viktiga knäckfrågor.

RIMLIGA ALTERNATIV

Rimliga men bortvalda alternativ är:

- Utbyggnadstakt kopplat till befolkningsprognos. Ett tidigare alternativ var att utgå från framtagna befolkningsprognos och skriva fram den till år 2050. Det skulle innebära en kraftig befolkningsökning och kräva en högre utbyggnadstakt än vad kommunen beslutat om i planförslaget. Det alternativet har förkastats på grund av begränsningar i teknisk kapacitet (reningsverk) och stora investeringsbehov framöver.
- Äldre FÖP:ar arbetas in i den nya översiktsplanen. I samband med detta har lämplighetsbedömningar för gällande FÖP:ar gjorts. Detta har resulterat i att utvecklingsområden som inte anses lämpliga (ex. på jordbruksmark eller inom riksintresse) har valts bort, exempelvis för Älmsta och Hallstavik.

8 INNEHÅLL I HKB

Miljöbedömningen genomförs som en bredare hållbarhetsbedömning, där också sociala och ekonomiska konsekvenser av översiktsplanen kommer att belysas.

Följande delar kopplade till kraven på en strategisk miljöbedömning kommer att ingå och tydligt markeras för att underlätta läsningen under samrådet:

- Icke-teknisk sammanfattning
- Inledning
- Miljöbedömningens genomförande: metod och bedömningsgrunder
- Beskrivning av nuläget, samt miljöns sannolika utveckling om planen inte antas
- Sammanfattning av planförslagets innehåll
- Beskrivning och bedömning av avfärdade alternativ, samt redovisning av skälen till detta
- Beskrivning av planförslagets betydande miljöeffekter (fokus utifrån avgränsningen)
- Beskrivning av hur hänsyn i planarbetet har tagits till relevanta miljö kvalitetsmål och övriga relevanta miljömål
- Förslag på modell för uppföljning
- Samlad bedömning och förslag på justeringar till granskning

Den slutliga dispositionen av konsekvensbeskrivningen är inte fastställd. I *bilaga 1* presenteras ett förslag på disposition av hela hållbarhetsbedömningen inklusive miljöbedömning. De aspekter som utgör en del av den strategiska miljöbedömningen och som presenterats i detta avgränsningsunderlag, är markerade i grönt.

9 REFERENSER

Boverket, karta över riksintressen

Grönstrukturstrategi för Norrtälje stad, Norrtälje kommun 2016

Klimat- och miljöprogram för Norrtälje kommun, 2018

LstAB Länskarta Stockholms län, karttjänst Länsstyrelsen

RUFS 2050, Region Stockholm

Skyddad natur, kartverktyg Naturvårdsverket.

SLB-analys, luftföroreningskartor (hämtat 2022-03-14)

<https://www.slb.nu/slbanalys/luftforeoreningskartor/>

VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

Översiktsplan 2040, Norrtälje kommuns översiktsplan

BILAGA 1

PRELIMINÄR DISPOSITION AV HÅLLBARHETSBEDÖMNING SAMRÅDSHANDLING

1. Icke teknisk sammanfattning

- 1.1 Planens konsekvenser och bidrag till hållbar utveckling
- 1.2 Fortsatt arbete – att diskutera i samrådet

2. Konsekvensbedömningens process och metod

- 2.1 Syfte, process och arbetssätt
- 2.2 Bedömningsmodell
- 2.3 Avgränsning

3. Förutsättningar

- 3.1 Planer och gällande bestämmelser
- 3.2 Markanvändning
- 3.3 Riksintressen, skyddade områden

4. Planförslaget

- 4.1 Planförslagets huvudsakliga innehåll
- 4.2 Planens hantering av risker och osäkerheter
- 4.3 Alternativa utformningar, avfärdade alternativ

5. Nulägesbeskrivning och konsekvensbedömning

5.1 Konsekvenser för människor

- 5.1.2 Hälsa och livsmiljö
- 5.2.3 Trygghet och trivsel
- 5.3.4 Hållbart vardagsliv och levande samhällen
- 5.4.5 Inkludering och social sammanhållning
- 5.5.6 Riskförhållanden inklusive klimatanpassning
- 5.6.6 Förslag på utveckling inför granskning

5.2 Konsekvenser för miljön

- 5.2.1 Blåstruktur och vatten
- 5.2.2 Grönstruktur och biologisk mångfald
- 5.2.3 Bebyggelse, kulturmiljö och landskap
- 5.2.4 Klimatpåverkan
- 5.2.5 Förslag på utveckling inför granskning

5.3 Konsekvenser för ekonomin

- 5.3.1 Kommunal ekonomi
- 5.3.2 Förutsättningar för näringslivet
- 5.3.3 Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt
- 5.3.4 Förslag på utveckling inför granskning

6. Effekter och konsekvenser om planen inte genomförs

- 6.1 Sannolik samhällsutveckling
- 6.2 Förväntad miljöutveckling

7. Samlad bedömning

- 7.1 Avstämning mot riksintressen och andra skyddade områden
- 7.2 Avstämning mot miljökvalitetsnormer
- 7.1 Beaktande av miljöbalkens allmänna hänsynsregler
- 7.2 Avstämning mot relevanta mål (exempelvis hållbarhetsmål, miljökvalitetsmål, folkhälsomål och barndirektivet)
- 7.1 Uppföljning

8. Referenser

Bilaga 1. Bedömningsgrunder och relevanta mål

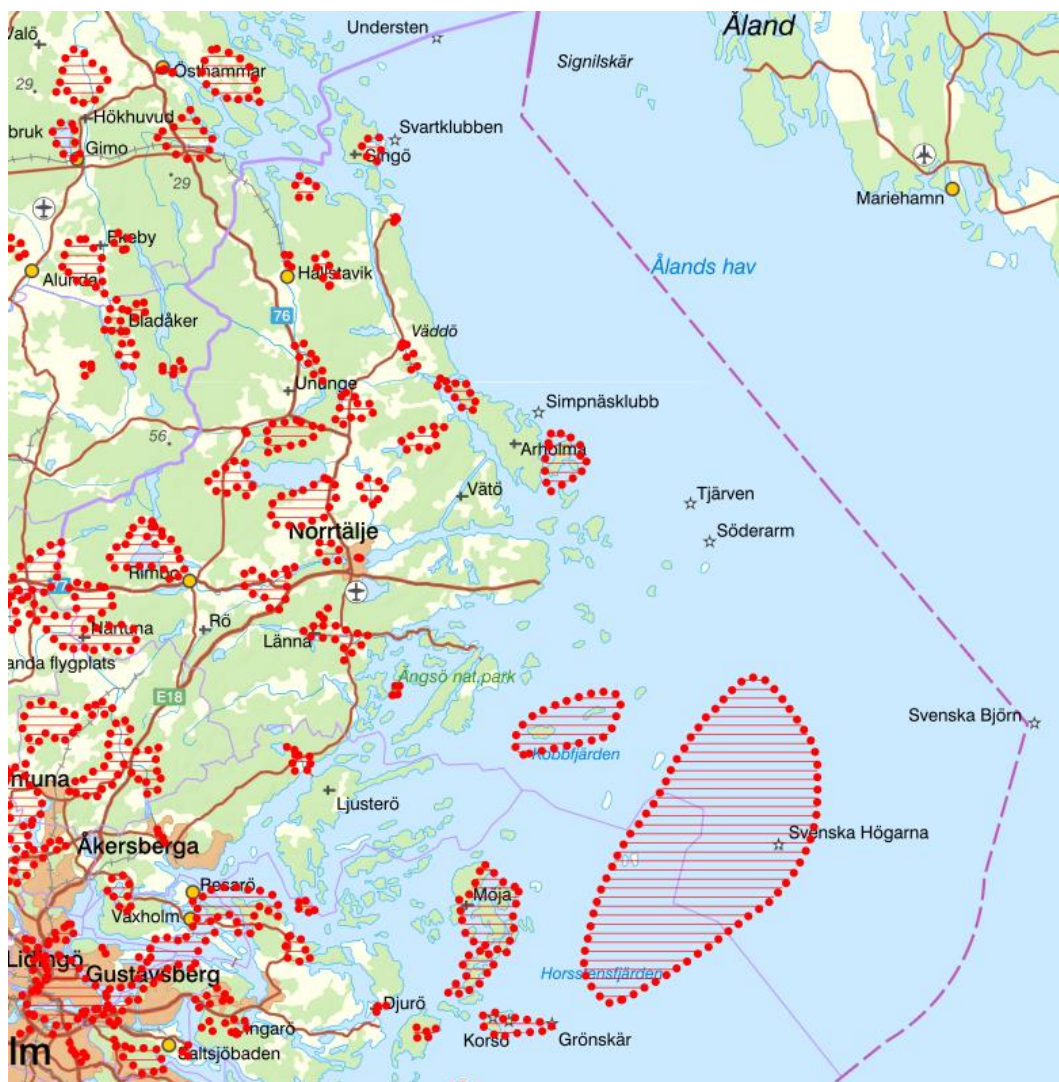
BILAGA 2

RIKSINTRESSEN OCH ANDRA OMRÅDESSKYDD

I detta avsnitt beskrivs riksintressen och andra värdefulla och skyddade områden inom kommunen. När ett färdigt planförslag finns framme kommer endast de riksintresseområden som bedöms vara relevanta att beskriva vidare att behandlas i hållbarhetsbedömningen.

Riksintresse kulturmiljövård

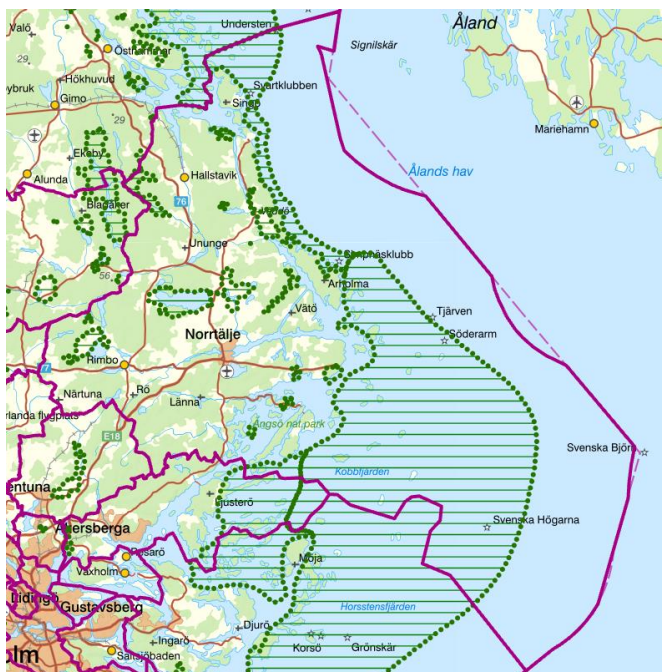
I Norrtälje finns totalt 25 riksintresseområden för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § MB (se Figur 1), vilket gör kommunen till den med näst flest riksintresseområden för kulturmiljövården i hela Sverige. Riksintresseområdena är bland annat kopplat till byar, skärgårdsmiljöer och industrimiljöer.

Figur 1 Områden av riksintresse för kulturmiljövård i rött. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Länsstyrelsen, 2022.

Riksintresse för naturvård

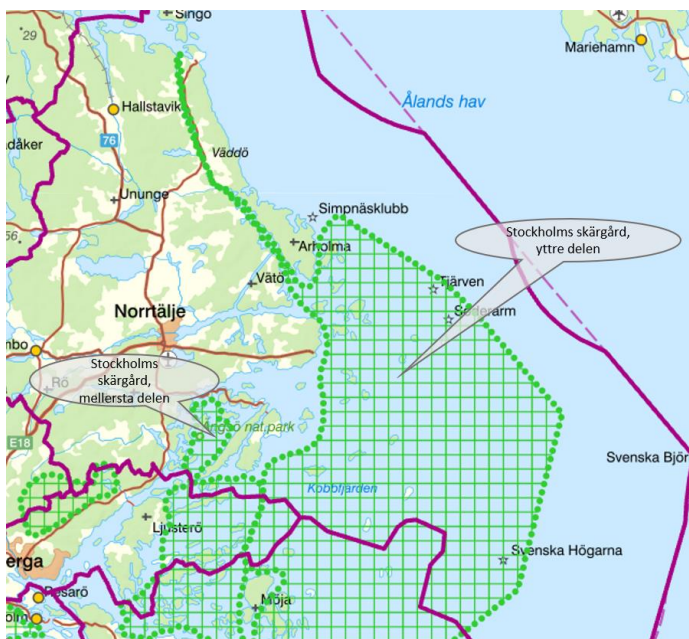
I Norrtälje finns 21 områden av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § MB, se Figur 2.

Figur 2 Områden av riksintresse för naturvård i grönt. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Länsstyrelsen, 2022.

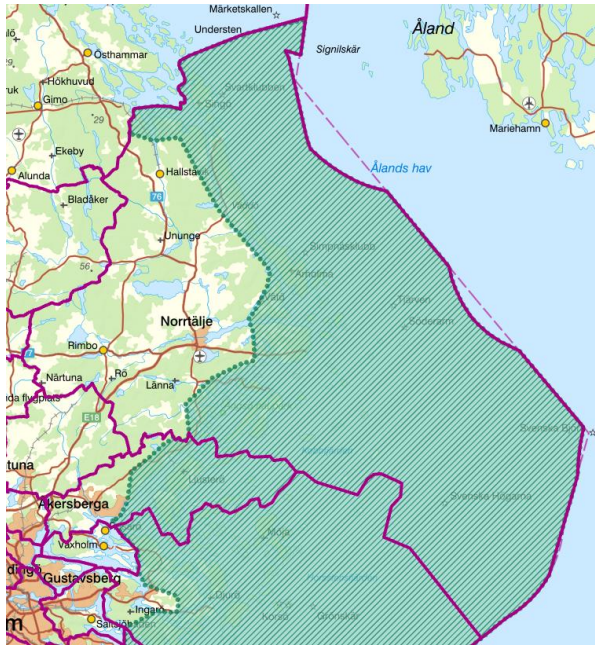
Riksintresse för friluftslivet

Kommunen har två riksintressen för friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB, se Figur 3.

Figur 3 Områden av riksintresse för friluftsliv i grönt. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Länsstyrelsen, 2022.

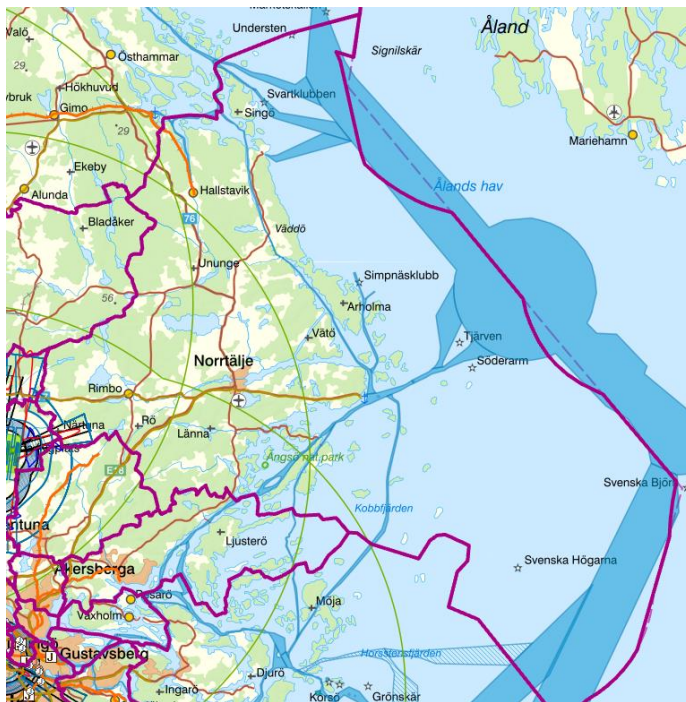
Det finns ett område som utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet och turismen enligt 4 kap 2 § MB, se Figur 4. Det rör sig om kustområdena och skärgården i Stockholms län.

Figur 4 Område av riksintresse för det rörliga friluftslivet i grönt. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Länsstyrelsen, 2022.

Riksintresse för kommunikationer

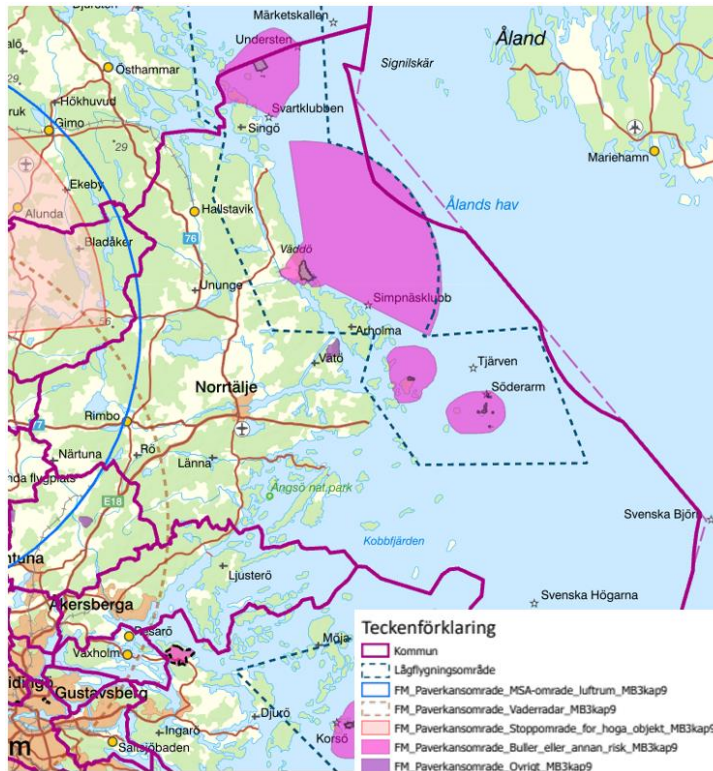
Trafikverket har pekat ut vissa vägar, järnvägar, hamnar, sjöfarter och flygplatser som utgör riksintresse för kommunikationer, se Figur 5. Dessa skyddas enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. De vägar som utgör riksintresse för kommunikation i kommunen är E18 och riksväg 77. Hargshamnssbanan till Hallstavik är en järnväg som utgör riksintresse för kommunikation. Hamnen i Kapellskär är även ett riksintresse. Arlanda och Uppsala flygplats påverkansområden sträcker sig in i kommunen. Farlederna 502, 504, 505, 506, 508, 565, 571, 573, 575, 591 och 5054 utgör riksintresse för sjöfarten.

Figur 5 Riksintressen för kommunikation inom kommunen. I brunt syns väg, orange järnväg, blått visar farleden och de gröna strecken MSA (Minimum Sector Altitude) områden som är skyddsområde kring flygplatserna Uppsala och Arlanda. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Boverket, 2022.

Riksintresse för totalförsvaret

I kommunen finns flertalet skjutfält som har en omgivningspåverkan och krav på hindersfrihet, se Figur 6. Dessa skyddas enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Det rör sig om Roten, Vaddö, Gisslingsö samt Söderarm skjutfält. I västradelen av kommunen finns även ett påverkansområde från Uppsala flottflygplats.

Figur 6 Riksintressen för totalförsvaret. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Boverket, 2022.

Riksintresse för yrkesfiske

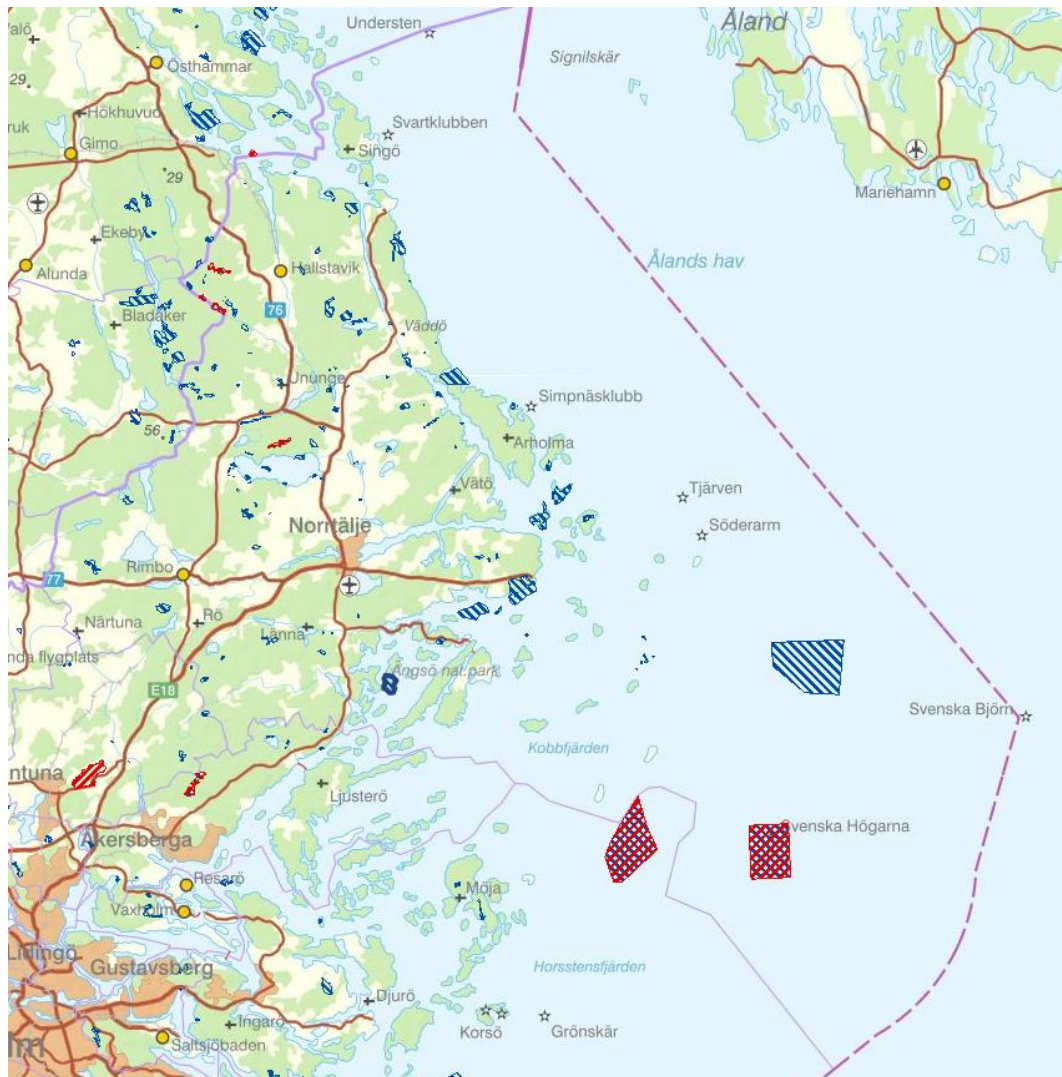
I Norrtälje finns två områden som utgör riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5§ miljöbalken, se Figur 8.

Figur 8 Område utpekad som riksintresse för yrkesfiske i blått skrafferat. Källa: Boverket, 2022.

Natura 2000-områden

Inom kommunen finns flera Natura 2000-områden, se Figur 10. De är skyddade enligt 4 kap. miljöbalken.

Figur 10 Natura 2000-områden inom Norrtälje kommun, blå skrafferade områden är skyddade enligt art- och habitatdirektivet och röda skrafferade områden enligt fågeldirektivet. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Naturvårdsverket, 2022.

Naturreservat och tillträdesskydd

Det finns 117 naturreservat i Norrtälje, se Figur 11. Reservaten är utspridda i hela kommunen och varierar i storlek. Åtta av reservaten är kommunala reservat. Flera av områdena omfattas även av andra skydd som exempelvis riksintresse för naturvård och Natura 2000. Det finns några öar som omfattas av tillträdesförbud, se Figur 12. Tillträdesförbudet är tidsbestämt och infaller under en bestämd period varje år i syfte att bevara fågelfaunan.

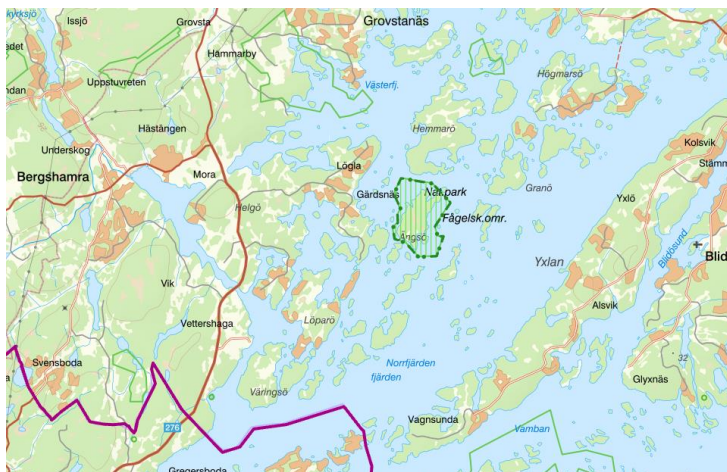
Figur 12 Naturreservat inom Norrtälje kommun markerade i grönt skrafferat. Kommungränsen är utpekad i lila.
Källa: Länsstyrelsen, 2022.

Figur 13 Områden som omfattas av tillträdesförbud är markerade i rött skrafferat. Källa: Länsstyrelsen, 2022.

Nationalpark

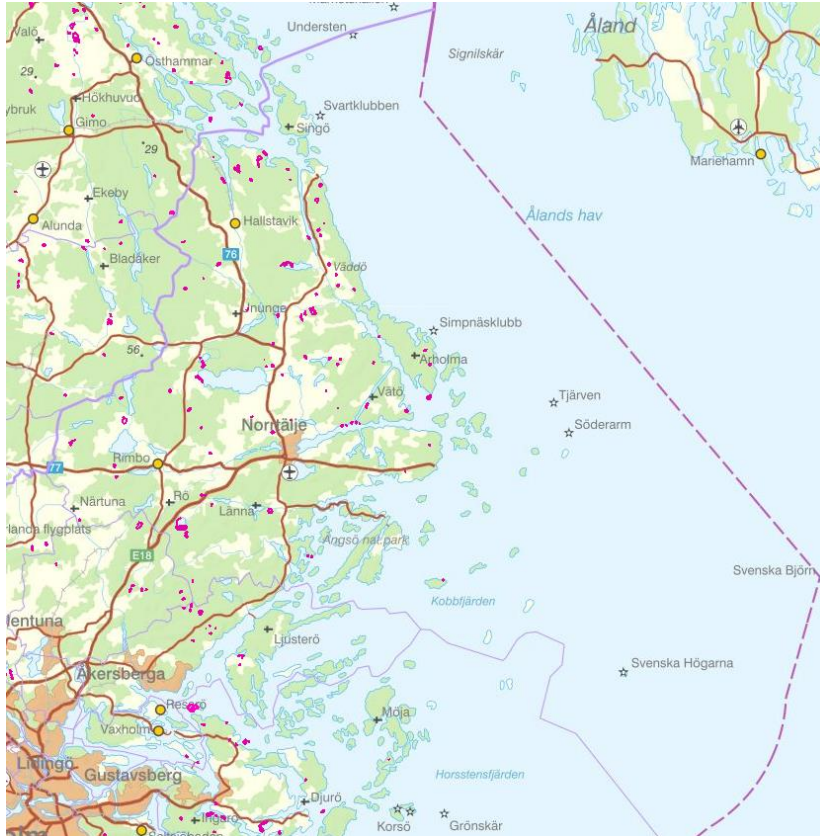
Det finns en nationalpark i kommunen, Ängsö, se Figur 14.

Figur 14 Område som är nationalpark är markerade i grön skrafferat. Källa: Naturvårdsverket, 2022.

Naturvårdsavtal

I kommunen finns ett stort antal naturvårdsavtal (7 kap 3 § Jordabalken), se Figur 15. Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal mellan staten/kommunen och markägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Det gäller ofta mark som kräver naturvårdsanpassad skötsel och är ett bra komplement till övriga skyddsformer.

Figur 15 Områden som omfattas av naturvårdsavtal är markerade i rosa. Kommungränsen är utpekad i lila.
Källa: Naturvårdsverket, 2022.

Djur- och växtskyddsområden

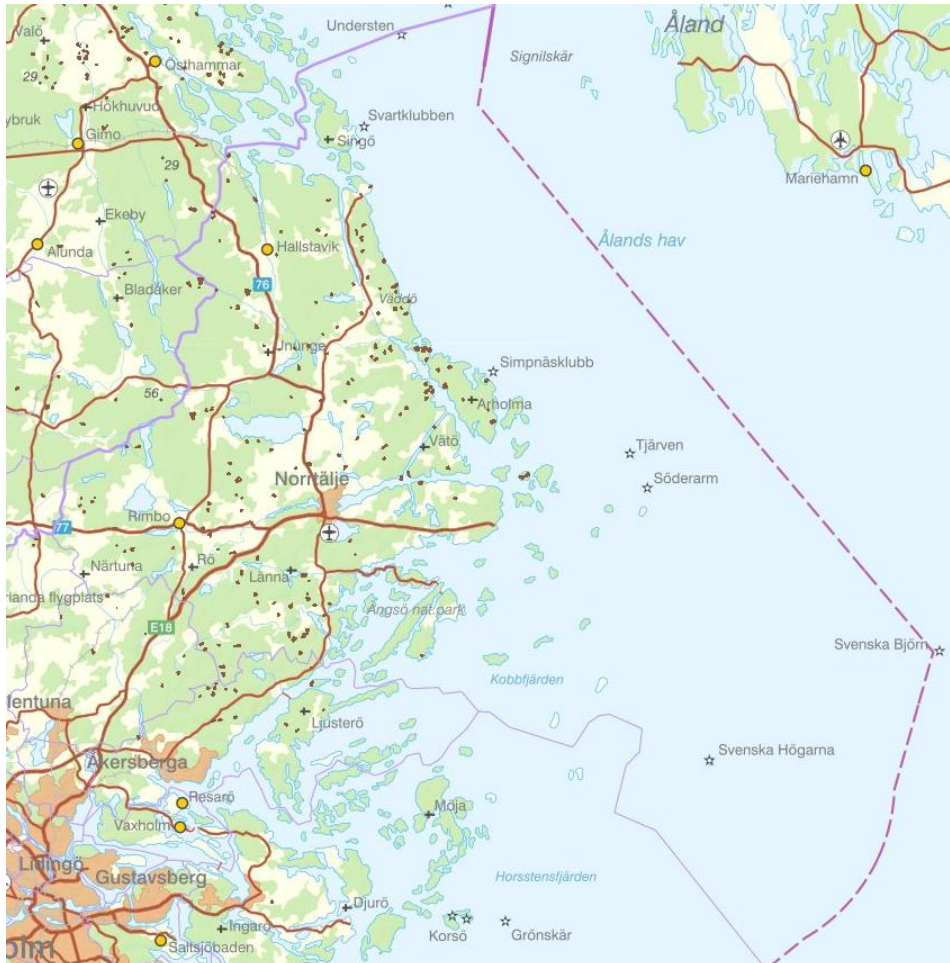
Det finns flertalet djurskyddsområden vid kusten (7 kap. 12 § miljöbalken), se Figur 16.

Figur 16 Områden som klassas som djurskyddsområde är markerade i gult. Källa: Naturvårdsverket, 2022.

Biotopskyddade naturmiljöer

I Norrtälje finns ett flertal skogliga biotopskyddade områden, se Figur 17.

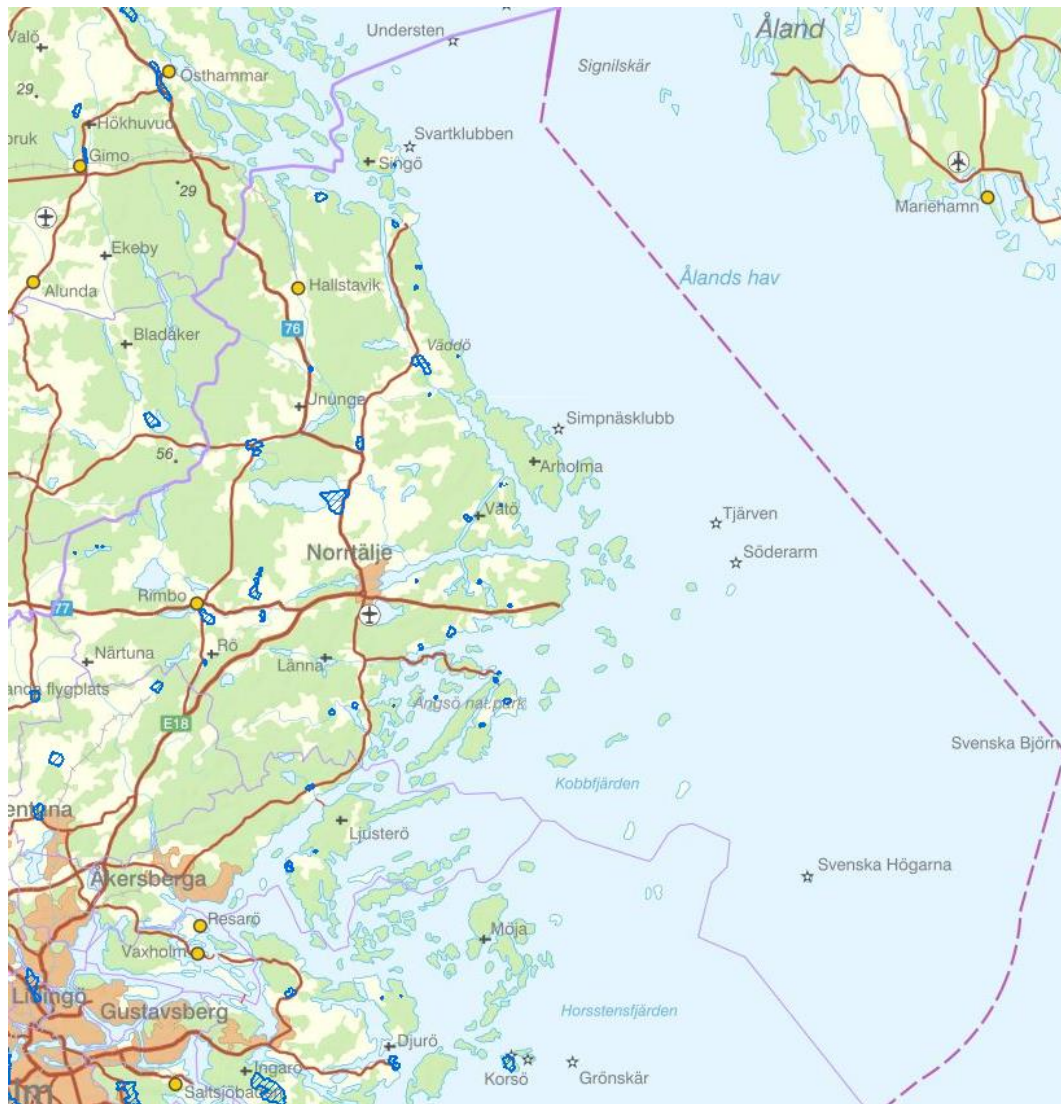
Figur 17 Skogliga biotopskyddade områden markerat i brunt. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Naturvårdsverket, 2022.

Strandskydd

Det generella strandskyddet är 100 meter men längs med vissa delar av Stockholms skärgård är skyddet utvidgat till 300 meter.

Övrigt skyddat vatten

I hela kommunen råder det förbud mot markavvattning. Det finns även flertalet vattenskyddsområden, se Figur 18.

Figur 18 Vattenskyddsområden markerade i blått skrafferat. Kommungränsen är utpekad i lila. Källa: Naturvårdsverket, 2022.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 50 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

